

5. Omistusoikeus, tekijänoikeus ja vahingonkorvaus

1. Selvitä, mitä eroa on seuraavilla tekijänoikeuksiin liittyvillä käsitteillä.

a) omistusoikeus – omaisuuden suoja

- Omistusoikeus takaa oikeuden omistaa aineellista ja aineetonta omaisuutta.
- Omaisuuden suoja tarkoittaa oikeutta käyttää omaisuuttaan haluamallaan tavalla, kunhan ei riko lakia. Muiden on kunnioitettava toisen omaisuuden suoja.

b) immateriaalioikeus – piraattituote

- Immateriaalioikeus takaa oikeuden taideteoksiin ja muihin henkisen työn tuloksena syntyneisiin tuotoksiin.
- Piraattituote on teoksesta tai hyödykkeestä tehty laitton kopio, joka rikkoo tekijänoikeuksia.

c) teoskynnys – suoja-aika

- Teoskynnysellä tarkoitetaan seikkoja, joita vaaditaan, että teos on syntynyt ja että teoksen tekijällä on oikeus teokseensa.
- Suoja-aika tarkoittaa sitä aikaa, jolloin tekijänoikeudet ovat voimassa. Yleensä suoja-aika kestää tekijän eliniän ja jatkuu 50–70 vuotta tekijän kuolemasta.

d) siteeraaminen – plagiointi

- Siteeraaminen tarkoittaa puheen tai kirjoituksen lyhyttä lainaamista omassa kirjoituksessa, mikä on laillista, kun ilmoittaa lähteen.
- Plagiointi tarkoittaa teoksen tai sen osan laitonta kopioimista.

2. Minkälaisissa tilanteissa tekijänoikeudet eivät suoja teosta?

- Jos teos ei ole ylittänyt teoskynnystä.
- Jos joku kopioi teosta omaan käyttöönsä korkeintaan viisi kappaletta.
- Mikäli teoksesta on tehty muunnelma, joka tulkitaan omaksi teoksekseen.
- Jos julkaistua teosta siteerataan kohtuullisesti.
- Mikäli teoksen suoja-aika (50–70 vuotta) on kulunut umpeen.

3. Miksi tekijänoikeuksien loukkaukset ovat lisääntyneet netin käytön yleistymisen myötä?

- Netissä on helppo jakaa esimerkiksi äänitteitä, elokuvia ja pelejä ja niitä on helppo käyttää luvatta.
- Ihmisillä saattaa olla mielikuva, että netissä saa toimia vapaasti ilman mitään rajoitusta.
- Netin valvonta on vaikeaa, koska siellä on materiaalia niin paljon.
- Ihmiset saattavat loukata tekijänoikeuksia, koska he ajattelevat, että kiinnijäämisen riski on pieni.
- Netin käyttäjiä on paljon ja monen tiedot tekijänoikeuksista ovat heikot.

5. Lue teksti. Mitä oikeudellisia seuraamuksia Jerille voi koitua tapauksen vuoksi? Tee luettelo Jerille tulevista seuraamuksista.

- Vahingonkorvausvelvollisuus ei katso ikää, joten Jeri on vahingonkorvausvelvollinen. Jeri on yli 15-vuotiaana myös rikosoikeudellisesti vastuussa teoistaan.
- Jerin teko on tahallinen ja hän on aiheuttanut Kaurille henkistä, ruumiillista ja esinevahinkoa.
- Jeri on täysin vastuussa Kaurin saamasta selkävammasta.
- Hän on velvollinen korvaamaan vammasta aiheutuneet sairaus-, hoito-, lääke- ja taksikulut.
- Lisäksi Kaurille on aiheutunut ansiomenetyksiä, jotka Jeri on velvollinen korvaamaan. Myös kuntosalikortista Jeri joutuu maksamaan niiltä kuukausilta, joina Kauri ei vamman vuoksi ole voinut sitä käyttää. Kuntosali voi tosin jättää käyttömaksun perimättä sairauden ajalta.
- Jeri joutuu korvaamaan älypuhelimien korjauksen.
- Lisäksi Jeri on kiusaamisellaan ja haukkumisellaan aiheuttanut henkistä kärsimystä. Häntä voidaan syyttää kunnianloukkauksesta, josta hän voi saada sakkorangaistuksen